

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2022-04-13

Närvarande: F.d. justitieråden Martin Borgeke och Mari Andersson
samt justitierådet Petter Asp

Anpassningar till EU:s marknadskontrollförordning – del 2

Enligt en lagrådsremiss den 31 mars 2022 har regeringen (Utrikesdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om marknadskontroll av EU-gödselprodukter,
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),
4. lag om ändring i lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet,

5. lag om ändring i lagen (1992:1514) om måttenheter, mätningar och mätdon,
6. lag om ändring i lagen (1995:669) om märkning av skor,
7. lag om ändring i lagen (1996:1118) om marknadsföring av kristallglas,
8. lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
9. lag om ändring i lagen (1998:1707) om åtgärder mot buller och avgaser från mobila maskiner,
10. lag om ändring i lagen (1999:779) om handel med ädelmetallarbeten,
11. lag om ändring i fordonslagen (2002:574),
12. lag om ändring i produktsäkerhetslagen (2004:451),
13. lag om ändring i lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
14. lag om ändring i lagen (2008:112) om ekodesign,
15. lag om ändring i luftfartslagen (2010:500),
16. lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900),
17. lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
18. lag om ändring i avgasreningsslagen (2011:318),
19. lag om ändring i drivmedelslagen (2011:319),
20. lag om ändring i lagen (2011:579) om leksakers säkerhet,

21. lag om ändring i lagen (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll,
22. lag om ändring i lagen (2013:849) om EU-miljömärket,
23. lag om ändring i lagen (2014:140) med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn,
24. lag om ändring i lagen (2014:534) med kompletterande bestämmelser till EU:s textilmärkningsförordning,
25. lag om ändring i lagen (2016:96) om fritidsbåtar och vattenskotrar,
26. lag om ändring i tullagen (2016:253),
27. lag om ändring i radioutrustningslagen (2016:392),
28. lag om ändring i lagen (2016:561) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om elektronisk identifiering,
29. lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732),
30. lag om ändring i lagen (2016:768) om marin utrustning,
31. lag om ändring i lagen (2016:915) om krav på installationer för alternativa drivmedel,
32. lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling,
33. lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna,

34. lag om ändring i lagen (2018:125) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om personlig skyddsutrustning,
35. lag om ändring i lagen (2018:550) med kompletterande bestämmelser till EU:s energimärkningsförordning,
36. lag om ändring i lagen (2018:551) med kompletterande bestämmelser till EU:s däckmärkningsförordning,
37. lag om ändring i spellagen (2018:1138),
38. lag om ändring i lagen (2018:1178) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gasanordningar,
39. lag om ändring i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter,
40. lag om ändring i lagen (2021:600) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om medicintekniska produkter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunnige Jonatan Wahlberg, biträdd av departementssekreteraren Amina Makboul.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Allmänt

I de olika lagar som lagrådsremissen omfattar finns åtskilliga regler om vad som gäller för marknadskontrollmyndigheterna. I vissa lagar kommer endast en myndighet att pekats ut som marknadskontrollmyndighet, men beträffande andra lagar kan det vara fråga om flera myndigheter. Lagrådet noterar att singular- respektive pluralformen

används omväxlande, ofta i samma lag. Användningen av de olika ordformerna bör ses över.

I många författningskommentarer framhålls det att hänvisningar till olika EU-akter är dynamiska och alltså avser akten i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. En angivelse av om en hänvisning är statisk eller dynamisk utgör ofta ett viktigt förtydligande. Men i sådana paragrafer som är rena upplysningsbestämmelser – som t.ex. 2 § andra stycket lagen om marknadskontroll av EU-gödselprodukter där det står att bestämmelser om marknadskontroll finns i EU:s marknadskontrollförordning – känns det främmande att upplysa om att det är den vid varje tidpunkt gällande lydelsen som avses.

Ofta återkommer en likadan eller likartad bestämmelse i de olika lagförslag som finns i remissen. Lagrådet har valt att kommentera förslagen endast den första gången som en viss bestämmelse förekommer. Det innebär dock självklart att Lagrådet har samma synpunkt avseende alla motsvarande bestämmelser.

De olika lagförslagen

Förslaget till lag om marknadskontroll av EU-gödselprodukter

2 §

Första stycket innehåller en upplysning om att regeringen bestämmer vilken myndighet som ansvarar för marknadskontroll och i andra stycket finns en upplysning om att bestämmelser om marknadskontroll finns i EU:s marknadskontrollförordning. Det kan ifrågasättas om sambandet mellan de båda styckena är sådant att de bör placeras i samma paragraf. Eventuellt kan bestämmelsen i andra stycket placeras redan i den första paragrafen. Men om

bestämmelserna ska stå kvar i samma paragraf, kan man med fördel ändra ordning på styckena.

Bestämmelsen i paragrafens första stycke bör ändras så att orden "ska vara" byts ut mot "är". Då blir det tydligt att det är fråga om en upplysningsbestämmelse och inte om ett bemyndigande.

3 §

Paragrafen skulle vinna på några redaktionella ändringar, bl.a. i inledningen. Orden "befogenhet att besluta om följande åtgärder" kan t.ex. kortas till "befogenhet". Lagrådet föreslår att paragrafen ska ges följande lydelse:

3 § Vid marknadskontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 har marknadskontrollmyndigheten befogenhet

1. att enligt artikel 14.4 a–14.4 c kräva att ekonomiska aktörer ska tillhandahålla handlingar, specifikationer, data eller uppgifter,
2. att enligt artikel 14.4 d utföra oanmälda inspektioner på plats och fysiska kontroller av produkter,
3. att enligt artikel 14.4 e få tillträde till lokaler, mark eller transportmedel,
4. att enligt artikel 14.4 f inleda undersökningar på eget initiativ,
5. att enligt artikel 14.4 g kräva att ekonomiska aktörer ska vidta lämpliga åtgärder för att få en bristande överensstämmelse att upphöra eller att eliminera en risk,
6. att enligt artikel 14.4 h själv vidta åtgärder,
7. att enligt artikel 14.4 j införskaffa, inspektera och demontera varuprover, och
8. att enligt artikel 14.4 k kräva att innehåll på ett onlinegränssnitt ska avlägsnas, att en varning ska visas eller att åtkomsten ska begränsas.

Marknadskontrollmyndigheten får införskaffa ett varuprov under dold identitet enligt artikel 14.4 j i förordning (EU) 2019/1020 endast om det är nödvändigt för att syftet med kontrollen ska uppnås. Myndigheten ska underrätta den ekonomiska aktören om att införskaffandet har skett under dold identitet, så snart det går utan att syftet med åtgärden går förlorat.

Befogenheten enligt första stycket 8 gäller inte i fråga om databaser som omfattas av tryckfrihetsförordningens eller yttrandefrihetsgrundlagens skydd.

När ändrade förhållanden ger anledning till det, ska marknadskontrollmyndigheten besluta att en sådan skyldighet som avses i första stycket 8 inte längre ska gälla.

5 §

I 5 § föreskrivs att beslut om föreläggande enligt 3 eller 4 § får förenas med vite.

I 4 § finns regler om förelägganden, men som 3 § är formulerad innebär den att marknadsmyndigheten ges olika befogenheter. Lydelsen av paragrafen bör därför justeras. Åtminstone bör det förklaras i författningskommentaren hur ordet "föreläggande" relaterar till 3 §.

7 §

I paragrafen ges en möjlighet för marknadskontrollmyndigheten att begära hjälp av Polismyndigheten för att kunna vidta åtgärder enligt 3 §. Det är mindre lyckat att först tala om att något behövs och sedan, i samma mening, om att det kan "befaras" att åtgärden inte annars kan utföras. Lagrådet föreslår en formulering som ligger i linje med den som finns i vissa andra lagar (jfr t.ex. 8 kap. 16 § djurskyddslagen).

16 § Polismyndigheten ska på begäran av marknadskontrollmyndigheten lämna den hjälp som behövs för att marknadskontrollmyndigheten ska kunna vidta åtgärder enligt 3 §.

Hjälp enligt första stycket får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

26 kap. 30 §

Lagrådet har i ett tidigare yttrande föreslagit att man bör övergå till att *inte* ange fullständiga namn på EU-förordningar etc. (se prop. 2021/22:127 s. 104). I den här bestämmelsen illustreras på ett tydligt

sätt hur den i remissen valda metoden medför att punkt 1, som är ganska enkel till sitt innehåll, blir påtagligt svårläst.

26 kap. 31 a §

I paragrafen regleras att kontrollmyndigheterna ska utföra kontroll enligt EU:s marknadskontrollförordning. Det är emellertid oklart om förutsättningen ”i nödvändig utsträckning” syftar på såväl efter eget initiativ som efter anmälan. Det bör tydliggöras.

26 kap. 33 §

I paragrafen regleras att tystnadsplikten i 26 kap. 27 § gäller även den som utför vissa delegerade uppgifter. Här har dock syftningen blivit fel; ”och som”-satserna i punkterna syftar, så som det nu är skrivet, på den som utför uppgifterna, vilket inte är riktigt. Det kan lösas om man behåller den nuvarande lydelsen i en första punkt och lägger till det nya i en andra punkt. Detta går att redigera på olika sätt, t.ex. så att man börjar punkterna med ”i enlighet” eller med ”den som”.

Man kan skriva t.ex. så här:

Det som anges i 27 § om förbud mot att röja eller utnyttja uppgifter gäller även

1. den som i enlighet med artikel 28 eller 31 i förordning (EU) 2017/625 utför delegerade uppgifter som ingår i sådan kontroll eller annan offentlig verksamhet som avses i den förordningen, och
2. den som i enlighet med förordning (EU) 2019/1020 utför uppgifter som ingår i sådan kontroll som avses i den förordningen.

27 kap. 1 a §

I paragrafen anges att det i en viss lag finns föreskrifter om avgifter. I den lag som det hänvisas till finns emellertid inga sådana föreskrifter. Paragrafen bör därför skrivas på annat sätt, tex så här:

Av lagen (2014:140) med bemyndigande att meddela vissa föreskrifter om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn framgår att

föreskrifter om avgifter för kontroll enligt förordning (EU) 2019/1020 får meddelas.

29 kap. 5 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse om straff för försvårande av miljökontroll. I första punkten f ersätts en hänvisning till en bestämmelse om lämnande av oriktiga uppgifter i en EG-förordning med en hänvisning till artiklarna 14.4 a och 14.4 b i EU:s marknadskontrollförordning. En svaghet med detta regleringssätt är att förordningen i sig inte ger några befogenheter att kräva in uppgifter, utan kräver att medlemsstaterna ger myndigheterna sådana befogenheter.

Vid föredragningen har dessutom upplysts att de aktuella uppgifterna sannolikt omfattas av punkten 1 a. Om så är fallet kan problemet lösas genom att denna del av punkten f stryks.

30 kap. 3 §

Paragrafens första stycke innehåller bestämmelser om befogenhet för olika myndigheter att besluta om miljösanktionsavgift. För att framhäva att kontroll kan utföras av olika myndigheter föreslår Lagrådet följande lydelse.

Miljösanktionsavgift beslutas av tillsynsmyndigheten, av den myndighet som utför kontroll enligt förordning (EU) 2017/625 eller av den myndighet som utför kontroll enligt förordning (EU) 2019/2020.

Förslaget till lag om ändring i arbetsmiljölagen

1 kap. 2 §

Paragrafen bör skrivas om så att det föreslagna tillägget i första stycket utformas som en ren upplysning om vad lagen innehåller och placeras i ett nytt fjärde stycke.

Förslaget till lag om ändring i avgasreningslagen

39 §

Paragrafen innehåller ett förbud mot dubbla sanktioner. Den lyder: Den som inte har följt ett vitesföreläggande enligt 33, 37 eller 37 d § får inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet.

En motsvarande lydelse föreslås i 34 § drivmedelslagen och lydelser av samma innebörd finns i ett antal lagförslag, bl.a. i 27 § lagen om leksakers säkerhet.

I 15 a § lagen om åtgärder mot buller och avgaser liksom i 5 kap. 2 a § fordonslagen finns dock en annan lydelse: Till ansvar döms inte om gärningen omfattas av ett föreläggande om vite, om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömning av vitet.

Lagrådet har svårt att förstå varför förbudet i vissa bestämmelser gäller om gärningen ligger till grund för en ansökan om utdömning av vitet medan förbudet i andra bestämmelser – bl.a. här i 39 § – gäller den som inte har följt ett vitesföreläggande. Detta bör förklaras eller, ännu hellre, göras enhetligt.

Förslaget till lag om ändring i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om medicintekniska produkter

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagrådet har svårt att tolka innebörden av övergångsbestämmelserna i punkt 2. Som de nu är utformade kan man tro att de nya bestämmelserna ska tillämpas endast på sådana produkter som nämns i punkterna a och b. Det verkar dock osannolikt. Kanske ska ordet "också" läggas till? En läsning av författningskommentaren gör inte tolkningen lättare. Det måste gå att formulera lagtexten på ett

mer begripligt sätt. Om inte detta görs, så krävs det en bättre och mer utförlig förklaring i författningskommentaren.

Det sagda innebär att Lagrådet inte kan bedöma utformningen av den här bestämmelsen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.